

μουρ της Ἀγγλίας πού μᾶς πάει τόσο ἄσκημα ὅσο κ' οἱ μόδες τῆς ἴδιας χώρας. Δὲν ἔχουμε δόντια τόσο μακριὰ ὅπως οἱ κάτοικοι τῆς καταχνιάς τοῦ Τάμεση, καὶ γιὰ νὰ τὰ δείχνουμε μᾶς χρειάζεται ἴσως νὰ μασσοῦμε οὐσίες πρὸ ἀλαφρῆς πρᾶ τὸ αἰματοκυλισμένον ροσμπήφ πού εἶναι στίς φάρσες τους.»

Τὸ συμπέρασμα εἶναι πῶς τὸ γαλλικὸ «πνεῦμα» δὲν εἶναι οὔτε γαλλικόν, καὶ εἶναι δὲ τὸ ξέρουμε πῶς οἱ πεντέξη Ἴλλοι φαιδρολόγοι τῆς μόδας τροφοδοτοῦνε χρόνια τώρα καὶ τὸ θέατρο πού θέλει νὰ λέγεται ἑλληνικόν.

ΦΥΛΛΟΛΟΓΟΣ

ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΜΑΣ

ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ. —Νόστιμὰ ἀλατίζει ἡ «Ἀκρόπολη» (2 τοῦ Σεπτέμβρη), τὸ κείμενον τοῦ Βασιλικοῦ Λόγου στὴ Βουλῆ :

«Τὶ μακαρονάδα πάλιν ἦτον αὐτὸς ὁ Βασ. λόγος τοῦ κ. Δραγοῦμη ! Σὴν τῆς ἰταλικῆς μακαρονάδες πού παραγγέλλουν οἱ Ἴταλοι μὲ τὸν πῆχυν. Καὶ ἔπειτα ἀποροῦν πῶς ὁ Δραγοῦμης ἐγέννησε τὸν φανατικώτερον δημοτικιστὴν, τὸν «Ἴδαν».

Καὶ στὸ φύλλο τῆς 6, ἡ «Ἀκρόπολη» πάλι, περιγράφοντας τὸ ἀγροκῆπιον τῆς Γεωργικῆς Ἐταιρίας, στὸ Χαλάνδρι :

«Ἀλλὰ τί λέξεις πού ἔχουν δώσει στίς μηχανές. Νομίζεις ὅτι τῆς ἔχει βαφτίσει ὁ Μιστριώτης. Ὅριστε : διαλογεῖς ἢ σιτοκαθαριστήριον, μελιτοεξαγωγεῖς, ἐλαιοδιυλιστήριον, δύνοννα, ἄροτρα κτλ. κτλ. Ἄλλ' εἶναι δυνατόν νὰ διαδοθοῦν γεωργικὰ ἐργαλεῖα στὸν ἀπλὸ γεωργικὸ κόσμον μὲ τέτοιες ξερασικῆς ὀνομασίες ; Καὶ φαντασθῆτε τὸν Γιάννη Πιτσιλαδᾶ νὰ λέγῃ, στὸν Γιώργη τὸν Καρατσουλιῆ :

«Μοῦ δανεῖξεις, σὲ παρακαλῶ, τὸν μελιτοεξαγωγέα σου ἢ τὸ ἐλαιοδιυλιστήριόν σου ;—Πίφ.»

Σὲ μιὰ του βιβλιοκρισία ὁ κ. Κίμων Μιχαηλίδης μᾶς λέει («Παναθηναία», Αὐγ. 1910) : «Θὰ ἔγραφα δύο λέξεις διὰ τὴν γλῶσσαν τοῦ βιβλίου ἄλλ' εἶναι χαμένος κόπος. Μὰ τὸν Θεόν, τέτοιοι καθαρευουσιάνοι ἤμποροῦν νὰ πηγαίνουν πλάι-πλάι μὲ τὸν Ψυχάρην.» Πολὺ σωστά ! τὰ «Παναθηναία», καθὼς τὸ ξέρετε, πᾶνε λίγο πρᾶπισω ἀπὸ τὸ Μιστριώτη καὶ πλάι-πλάι μὲ τὸν κ. Γρ. Ξενοπούλου πού γράφοντας γιὰ τὸν κ. Μιλτ. Ἰωσήφ («Ἑλλάς», 12 Σεπτ.) μᾶς βεβαιώνει πῶς «ἡ γλῶσσά του εἶναι πολὺ παραπάνω καθαρῆς ἀπὸ τὴν συνήθως ὀμιλουμένην εἰς τὰ σαλόνια» [τὰ θεατρικὰ δηλαδὴ τοῦ κ. Ξενοπούλου καὶ τὰ γλωσσικὰ τοῦ κ. Γ. Χατζηδάκη].

Καὶ γιὰ νὰ μὴ λείψῃ ἀπὸ τῆ γλωσσικῆ κωμῶδία ἡ ἀντίθεση πού φέρνει τὰ γέλοια, ἡ «Ἐστία»,

ἐνῶ στὸ φύλλο τῆς 10 Σεπτ. μιλάει : «περὶ διῆσκουμένης ἐν τῷ Ναυτικῷ πειθαρχίας» καὶ τυπώνει χρονολογία τῆς Δεσφ. Ξανθοπέπης Ι. Καλοστύπη, μὲ μακαρονίκα σὰν τὸ «ἡ εὐδία ἐξοφώθη, αἱ πνοαὶ διεισδύουσιν ἐν ἐμοί, τοῦ ἀγγλίου θέρους, τῆς αἰγλήσεως νεότητος, πτήσεις χρυσαλίδων, θνήσκει ἡ φύσις ἐν πλήρει ὑπαίθρῳ...μετὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν φυσικῶν αὐτῆς καθηκόντων» κτλ., βγαίνει στὸ φύλλο τῆς 12 καὶ γράφει :

«Δύο ἀπόπειραι εἰς τὸ ἀστυνομικὸν δελτίον. Ἡ μία ἀπόπειρα αὐτοκτονίας ἀποτυχοῦσα. Ἡ ἄλλη ἀπόπειρα καθαρῆς ἐπιτυχῆς. Τὸ δελτίον λέγει σοβαρώτατα, ὅτι ἡ ἀποπειραθεῖσα αὐτοκτονίαν μετεχειρίσθη «τὴν περιχειρίδα τοῦ περικορμίου της». Κρῖμα εἰς τὸ ἐνδιαφέρον σας, κύριε Ζυμβρακάκη, ὑπὲρ τῆς δημοσίας ἠθικῆς !»

Κι αὐτὰ ἀπὸ τὴν «Ἀκρόπολη» τῆς 8 Σεπτ.

«Ἡ Ἀχιλλεῖος πτέρνα τοῦ κ. Ν. Δημητραπεύλου . . ἡ γλῶσσά του : Ὑπερκαθαρεύουσα, ὑπερπιστημονικὴ καὶ ὑπερμακροσμένη ἀπὸ τὴν σφύζουσαν ζωὴν. Πῶς ἓνας ἄνθρωπος ὅστις βράζει ἀπὸ μέσα του μεταχειρίζεται ἓνα ὄργανον τὴν ξεψυχοσμένον, αὐτὸ εἶναι τὸ παράδοξον. Μία τοιαύτη γλῶσσα ἐμποδίζει τὴν συνάφειαν μὲ τὴν ζωὴν, βουλώνει μίαν νέαν μεγάλην δύναμιν τῆς νέας ρητορικῆς, τὸ χιούμορ τὴν εὐθυμίαν, προσδίδει ἓνα κολάρισμα καὶ ἓνα σιδέριον μὴ συμβιβαζόμενον μὲ τὴν ἐλευθέραν κυκλοφορίαν τοῦ αἵματος ἀνὰ τὰ νευρικὰ κέντρα. Ὁ κ. Ε. Βενιζέλος τὴν καθαρῆς μὲν καὶ αὐτὸς, ἀλλὰ πλέον λυγισμένην, πλέον πρᾶσιον, πλέον νεωτερίζουσαν.»

Καὶ παρακάτω :

«Παρακαλεῖται ὁ κ. Ζυμβρακάκης νὰ μᾶς ἐξηγήσῃ τί θὰ εἴπῃ ἡ λέξις **τροχασμός**, τὴν ὁποίαν ἀναφέρει ἡ τελευταία ἀστυνομικὴ διάταξις περὶ ἀμαξῶν καὶ κάρρων. Ἐρωτήσαμεν ὅσους ἀμαξάδες εὐρήκαμε, ἀλλὰ ἔν καὶ εἶναι οἱ ἀμέτῳς ἐνδιαφερόμενοι, δὲν ἤξεραν νὰ μᾶς τὸ εἰποῦν. Ἐάν τυχόν καὶ ὁ κ. Διευθυντῆς τῆς Ἀστυνομίας δὲν εἴμπορει νὰ μᾶς διαφωτίσῃ, ἄς παρακαλέσῃ τὸν γραμματέα τοῦ κ. Μιστριώτην νὰ μᾶς ἐξηγήσῃ τὴν λέξιν καὶ τὸ πρᾶγμα. Διότι— ἐλησμονήσαμεν νὰ σᾶς εἰποῦμεν — ἀπὸ πινος ὁ σεβαστὸς καθηγητῆς τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων ἀνέλαβε καὶ τὰ καθήκοντα γραμματέως τῆς Ἀστυνομίας, εἰδικῶς δὲ τὸ τμήμα τῆς καθαρότητος. . . τῆς γλώσσης».

«ΚΑΘΟΥ ἰστράβδ καὶ κρίνε ἴσια»—λέει κ' ἡ παροιμία. Ἔτσι καὶ ὁ κ. Ἀθανάσιος Χ. Μπούτουρας, «Δ. Φ., συντάκτης ἐν τῷ Νεοελληνικῷ Λεξικῷ», εἶναι ἰστράβδ καθισμένος στὸ γλωσσικὸ ζήτημα, γιὰτὶ πιστεύει πῶς γλῶσσα τοῦ Ἑλληνικοῦ

Ἔθνος εἶναι ἡ «νῦν γραφομένη, ἣτις κατήντησεν αὐτάρκης πλέον πρὸς τὰς ποικίλας πρακτικὰς χρήσεις», καὶ πῶς εἶλο τὸ ζήτημα εἶναι ποιὸ ὄργανο διδασκαλίας πρέπει «νὰ χρησιμοποιοῦν ἕνα εἰς μαθηταὶ προάγονται βαθμιαίως πρὸς τὴν ἀπέχουσαν τῆς συνήθως λαλουμένης γραφομένην». Μὲ τὸ φυλλάδιόν του ἔμωσ «Φιλολογία-Ἑκπαίδευσις-Κοινωνικὴ Μόρφωσις : Ἐὶ καθήκον τῆς Πολιτείας πρὸς τὸ Πανεπιστήμιον καὶ ἰδίᾳ τὴν Φιλολογικὴν Σχολήν»,¹⁾ κρίνει καὶ δικάζει ἴσια τοὺς αἰτίους τῆς παιδευτικῆς μας κατάντησις. «Ἀπὸ τοῦ 1870 καὶ ἐφεξῆς δύο κυρίως τῶν παρ' ἡμῖν φιλολόγων ἐδέσποσαν τῆς κοινῆς γνώμης, ὁ μακαρίτης Κ. Κόντος καὶ ὁ Γ. Μιστριώτης». Γιά τὸν Κόντο : «Οὔτε συγκέντρωσις τις εἰς σύστημα παρατηρεῖται παρ' αὐτῷ, δι' οὗ ἀντὶ ἐπιδραστῶν ἀτομικῶν καὶ μονομερῶν γραμμῶν θὰ ἐπεκράτει τὸ γενικώτερον τοῦ κλάδου του, οὔτε ἐξήρθη, καίπερ δύναμιν μεγάλην περιδληθεὶς, πέραν τοῦ ἀτυχῶς σχεδὸν κοινοῦ συστήματος διδασκαλίας παρ' ἡμῖν, τοῦ μεταδίδειν ἀπλῶς ὕλικόν πρὸς μάθησιν ἀνευ σοδαρᾶς ἀσκήσεως τῶν σπουδαστῶν εἰς μέθοδον ἐργασίας. Διὸ ἀπανταχοῦ βλέπομεν ἐπιπρατήσονται ἐξ αὐτοῦ τὰ ἀτομικά.» Μὰ τὸ κριτήριον γιὰ τὸ Μιστριώτη εἶναι κείνο πού ἀξίζει, καὶ μάλιστα γραμμῆς στήν ἀκρα καθαρεύουσα. Πάρτε δείγματα :

«Περὶ μὲν τῶν ἄλλων σιωπῶμεν διὰ τὸν σεβασμὸν πρὸς τε τὴν ἡλικίαν τοῦ ἀνδρὸς καὶ τὴν κοινωνίαν ἣς ἀποτελεῖ οὗτος τὸ ἐπιστημονικὸν ἰδεώδες. Ὅ,τι δ' ἀφορᾷ ἐπιδράσεις ἐπὶ τῆς παιδείας καὶ τῆς κοινωνίας, ὑφείλομεν νὰ ἐξάρωμεν ὅτι αὐταὶ ὑπῆρξαν ἐλεύθεροι αὐτόχρημα». Ἐὰ διδασκτικὰ του βιβλία, λέγει ὁ κ. Μπ., «προσεποίησαν αὐτῷ τὴν δημοτικότητα, ἣς νῦν τοσοῦτον κακῶς κἀμνεῖ χρῆσιν. Περὶ δὲ τῆς ἄλλης ἐξυμνουμένης ἀρετῆς αὐτοῦ, τῆς ποιητικῆς γλώσσης, παρατηρητέον ὅτι τοῦτο ὑφείλεται εἰς τὸ χαρακτηριστικὸν τῆς ἀμορφώτου ἔτι κοινωνίας ἡμῶν νὰ μὴ κατορθώσῃ ἀκόμη νὰ σκέπτεται ἀνδρικῶς, ἀλλὰ νὰ κατακλιθῆται κτηνωδῶς ὑπὲρ λέξεων μεταφορικῶν καὶ εἰκόνων ἔξω τῶν πραγμάτων». Ὁ Μιστριώτης «τὴν ἐπιστήμην περὶ τὰ Ἑλληνικὰ γράμματα φαντάζεται ὡς ἐθνικὴν, ἑαυτὸν δὲ οἶονεὶ αὐτοκράτορα τῶν Ἑλληνικῶν γραμμῶν μόνος ἀνεχόμενον παρ' ἑαυτῷ δορυφόρον τινα. Εἶναι : «ὁ σημαιοφόρος τῆς Ἑλληνίδος γλώσσης», ἣν ἰδιότητα συνιστᾷ πᾶσι ὡς «γλωσσικὸν τηλεθέλον», δι' οὗ καὶ μόνου θὰ νικήσωμεν τοὺς ἐχθροὺς ἡμῶν, καὶ «ὁ ἐργάτης τῆς ἐθνικῆς ἰδέας», δύο ἀσπίδες, δι' ὧν καλυπτόμενος καθίσταται ἀτρωτος».

«Ἀλλὰ τὸ δεινότερον πάντων, διὸ εἶναι ἀσυγ-

χῶρητος ἐνώπιον τῆς κοινωνίας ὁ καθηγητὴς Μιστριώτης, εἶναι τὸ ὅτι παθῶν αὐταπάτην ἀναμειγνύεται εἰς πράγματα, περὶ ὧν οὐδεμίαν ἔχει ἰδέαν, καὶ συντελεῖ εἰς τὴν καταστροφὴν τῆς ὕψους κοινωνικῆς γνώμης. Ὡς νομίζων ὅτι ὁ ἀναγνούς τὸν Πλάτωνα δύναται νὰ ἀποφαίνεται περὶ πάντων ἀνεξαιρέτως τῶν ζητημάτων, διέσπειρεν ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν διδασκαλίαν ἀσυστάτους περὶ πλείστων ζητημάτων, περὶ Βυζαντινῆς καὶ Νεοελληνικῆς φιλολογίας, περὶ γλωσσικοῦ ζητήματος, περὶ Ἑυρωπαϊῶν ἐπιστημῶν κλπ. κλπ. Ἡ δὲ ἐπίδρασις του ὑπῆρξε τοσοῦτον μᾶλλον ὀλεθριωτέρα, καθόσον οἱ ὀλίγοι ἱκανοὶ νὰ ἀναίρῳσι ταῦτα ἀρκοῦνται νὰ μειδιῶσιν εἰρῶς ἰκῶς κατ' ἰδίαν δι' ἄλλα τε καὶ διότι ὁ καθηγητὴς τῶν Ἑλληνικῶν γραμμῶν, ὡς ἀληθῆς ἀπόγονος τοῦ διὰ τὴν ὑπακοὴν εἰς τοὺς νόμους πίνοντος τὸ κώνειον Σωκράτους, δὲν ἐκνεῖ νὰ «φορέσῃ τὸν κόκκινον σκοῦφο» καὶ νὰ μεταχειρισθῆ ὡς κακὸν ὄπλον τὴν δημοτικότητα, ἣς ἀπολαύει».

Καὶ ἀραδιάζει ὁ κ. Μπ. «παραδείγματα ὀλεθρίων ἐπιδράσεων ἐπὶ τῆς κοινῆς γνώμης», καὶ κοντὰ στᾶλλα :

«Ὅλοι οἱ φρονούντες ὅτι μόνον διὰ τῆς ἐπιστήμης, ἀληθείας καὶ ἀρετῆς παιδείας θὰ προαχθῆ τὸ ἔθνος, εἶλοι οἱ πονοῦντες διὰ τὴν κατάστασιν, λέγοντες τὰ πράγματα ὅπως ἔχουσι πρὸ διαφώτισιν τοῦ λαοῦ καὶ καταλύοντες τὰς τὴν φερβαρότητα ἐπιφερούσας προλήψεις, θέον νὰ τεθῶσιν ἐμποδίων ὡς «ἀντεθνικοί» ὑπὲρ τῶν ἀστυφυλάκων τῆς ἐθνικῆς ἰδέας. Καὶ ἂν μὲν εἶναι Ἑλληνες οὔτοι, βεβαίως θὰ ἔλαδον «Ρωσικὰ ρούθλια, ἵνα καταλύσωσι τὴν ἱερῶσκειαν τοῦ ἔθνους των ἣ νὰ ἐπενέγκωσι τὴν γλωσσικὴν διάσπασίν του καὶ κατ' ἀκολουθίαν καὶ τὴν ξένην κατοχὴν ἐπ' αὐτοῦ». Ἄν δὲ τύχῃ ξένος τις λόγιος νὰ μὴ πλέξῃ εἰς ἡμᾶς ἐγκώμιον πολιτισμοῦ, τότε ἂν μὲν «ἐθεθαίωσαν ὁ τάδε μακαρίτης» ὅτι εἶδενα ξένος λόγιος ἔλαδε τόσας χιλιάδας ρουθλίων, ἔχει καλῶς· ἄλλως ἀφεύκτως ὁ τοιοῦτος θὰ εἶναι «μισέλλην». Καὶ ἀναφέροντας τὴν τραβήξαν ἀπὸ τὸ Μιστριώτη ἄντρες σὺν τῷ Βιλαμόβιτς καὶ τὸν Κρουμπάχερ, συμπεραίνει ὁ κ. Μπ. πῶς «κατὰ ταῦτα οἱ μόνον μισέλληνες μένουσιν αὐτοὶ οἱ οὔτω μορφώνοντες τὸν λαὸν Ἑλληνες»,— Ἑλληνες πού διδάσκουσι πῶς «ἔχομεν γλώσσαν λαμπράν, ἣτις ἤρχισε νὰ δέχεται καὶ ἀπαρέμματα καὶ εὐκτικὰς (!) καὶ ἣτις σὺν τῷ χρόνῳ θὰ φθάσῃ εἰς τὴν γλώσσαν τοῦ Ξενοφῶντος ἢ τοῦλάχιστον τοῦ Αἰλιανοῦ» (πρβλ. καὶ τὸν σκοποῦντα τοῦτο Σεβαστοπούλειον διαγωνισμὸν—χρήματα ἀδίκως ἐξοδευόμενα, ὡς καὶ πολλὰ ἄλλα παρ' ἡμῖν). Ἑλληνες, πού φρονοῦνε πῶς πρέπει «νὰ αἵματοκυλίωμεν τὸν λαὸν λόγῳ μὲν

1) Ἐν Ἀθήναις, τύποις Π. Δ. Σακελλαρίου, 1910. Σελ. 49. Πωλεῖται δραχμῆς ἑν τῷ βιβλιοπωλείῳ τῆς «Ἐστίας».

χάριν τοῦ Εὐαγγελίου, ἔργῳ δὲ χάριν πολιτικῶν παρασκευῶν, νὰ ἐπιφέρωμεν τὴν ἀναρχίαν, ἵνα δῆθεν σώσωμεν τὸ κινδυνεύον ἐθνικὸν θέατρον!»
 Ἕλληνες, ποῦ μᾶς ὀδηγήσανε στὸ «αὐτόχρημα ὀδονηρὸν θέαμα Βουλῆς, ἧτις τῶν οἰκιῶν ἡμῶν ἐμπιπραμένων ἡγείρε ἀτελειότητους ἀσκόπους συζητήσεις καὶ παρ' ὀλίγον νὰ ἐξωθήσῃ τὴν κυβέρνησιν εἰς γελοῖον διπλωματικὸν διάδημα πρὸς ξένην κυβέρνησιν ἔχουσαν ὑπάλληλον, «ὅστις διδάσκει τὴν μαλλιαρικὴν γλῶσσαν»!

ΣΤΟ ΒΟΛΟ. — Περιγράφει ὁ Ἄλδεβαρὰν τῆς «Θεσσαλίας» (18 Αὐγ.) μιὰ φιλικὴ συζήτηση γιὰ τὰ μούτρα τῆς χολέρας. «Ὁ ἓνας ἔλεγε πὼς ἡ χολέρα εἶναι γυναίκα ἁμορφὴ καὶ γοητευτικὴ... ὁ δεῦτερος πὼς εἶναι κακομούτσουνη, κακοφτιασμένη, ντυμένη σὰν ἀντρας ποῦ εἶναι φριχτὸ νὰ τὴ βλέπῃς... Ἐξαφνα ὁ ὑποστηρικτὴς τῆς καλλονῆς τῆς χολέρας κτρινίζει, χάνει τὸ χρῶμα του, τὸ πρόσωπό του γίνεται λευκὸ ἀπὸ τὸν τρόμο καὶ ψιθυρίζει τρεμουλιαστά: Ἐχεις δίκαιο. Νά την, ἦλθε!... Ἐγὼ ρισα νὰ ἴδω τὸν αἴτιον τοῦ τρόμου, καὶ τί βλέπω; Τὴ σιλουέττα τοῦ κ. Μιστριώτου ποῦ ἐκεῖνη τὴ στιγμὴ ἐκάθητο παρὰ θιν' ἄλλος, καὶ ἐτράπην εἰς φυγὴν.»

Η ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ

ΝΑ, ΠΩΣ ΔΟΥΛΕΥΟΥΝΕ!

Φίλε «Νουμά»,

Δὲν μπορῶ νὰ βρῶ τὸ θάρρος ποῦ χρειάζεται γιὰ νὰ σὰς γράψω τί αἰστάνουμαι μέσα μου αὐτῇ τῇ στιγμῇ! Πρῶτα νομίζω πὼς ἄδικο ἔχω νὰ θέλω νὰ σὰς ἀναγκάσω νὰ διαβάσετε τὸ γράμμα μου. Γράμμα ποῦ σὰς ἔρχεται ἀπὸ μιὰ ἐπαρχιώτισσα! Μὰ δὲ σὰς γυρεύω νὰ μὲ γνωρίσετε καὶ νὰ δείξετε ἐνδιαφέρο γιὰ μένα. Τὸ μόνο πράμα ποῦ θέλω, ποῦ λαχταρῶ καὶ ὀνειρεύουμαι...εἶναι νὰ ξυωθῶ νὰ πάρω δυὸ-τρεῖς γραμμῶδες δικές σας. Νὰ μοῦ ξηγάνε τὴν ἐντύπωση καὶ τὴ σκέψη ποῦ θὰ σὰς ξανοίξῃ τὸ γράμμα μ' αὐτὰ ποῦ τολμῶ νὰ σὰς πῶ παρκατῶ.

Σίγουρα ποῦ τὸ γράμμα μου θὰ σὰς κἀνῃ νὰ χαρῆτε ἀπὸ τὰ βάθια τῆς ψυχῆς σας. Ἐπαρχιώτισσα καὶ δημοτικὴ ταιριάζουνα, ταιριάζουν; Νά ἓνα μεγάλο βῆμα ποῦ κἀνει κατὰ τὴν πρόοδο τῆς γλώσσας τῆς μαννούλας μας, ἡ δημοτικὴ.

Τὸ χωριό μου δὲ σὰς τὸ λέω, καὶ τὸ ὄνομά μου δὲ θὰ σὰς τὸνομάσω, μονάχα σὰς λέω πὼς ζῶ στὴν Τουρκία (σκλαβιά), σὲ μιὰ ἐπαρχία μὲ 25,000 κ.

Τὸ καλοκαίρι ποῦ πῆγα γιὰ τίς διακοπές μου ἔκαμα κ' ἐγὼ μιὰ δουλίτσα γιὰ τὴ γλώσσα. Ἀπ' τὸ πρωτὶ σὰν ξημερώσῃ ὡς ποῦ νὰ χτυπήσῃ ἡ καμπάνα τῆς ἐκκλησιᾶς, νὰ πῆ πὼς φτάνει πιά ποῦ δου-

λεύουμε, «ἡ καμπάνα χτυπᾷ, εἶναι ἡ ὥρα ὁ βράδυνασε», οἱ πατριῶτες μου, δουλευτάδες καὶ παληκαράδες, περνοῦνε τὴ μέρα στὰ μαγαζιά τους μὲ ζῆλο νὰ κάμουνε μεγάλο ἀλισφερήσι. Οἱ γυναίκες τους, νοικοκεροῦλες χαρωπές, σιγουρίζουν τὸ σπιτί, ντύνουνε, χτενίζουνα τὰ παιδιὰ, τσιμάζουνα τὸ φαγί, ποῦ θάρθῃ τὸ βράδυ ὁ πατέρας νὰ φάνε, νὰ πιούνε καὶ νὰ κοιμηθοῦνε. Περνᾶν οἱ μέρες, κυλᾷ ὁ χρόνος, ἡ εὐτυχία στὰ σπιτία τους βασιλεύει. Μέσ' στὴ μαύρη μέρα γεννίθησαν καὶ χαίρουνται. Ἡ καρδιά μου βαριά θλιμμένη βλέπει τίς Ἕλληνίδες τῆς Τουρκίας σὲ τέτοια ἀγνὴ ἀμάθεια νὰ κυλοῦνται...δυστυχῶς...εὐτυχισμένες... Ὦντας ἐγὼ στὴ Γενεύη, ἀνοιξα τὰ μάτια μου καὶ ξάστερα εἶδα τίς ἀφορμές τῆς κατάστασης τούτης μπροστά μου. Ἐγίνα φανατικὴ δημοτικίστρα. Πῆρα ἄλλους τοὺς τόμους «Ρόδα καὶ Μῆλα», «Νουμά», «Νέα Ζωή», «Σεράπιον» καὶ πολλὰ βιβλία γιὰ τὸ γλωσσικὸ ζήτημα καὶ τὰ ἔφαγα διαβάζοντάς τα. Διάλεξα ὑστερα ἓνα ἀπ' ἄλλα: «Στὸν Ἰσκιό τῆς Σουκίας» τοῦ Βλαστοῦ. Δὲν ξέρω ἂν ἡ ἐκλογὴ μου εἶτανε πετυχημένη. Μὰ ξέρω πὼς μ' ἔφερε χουσόφλουδους καρπούς. Πῆρα τὸ βιβλίό καὶ πῆγα νὰ βρῶ τίς πατριώτισσές μου. Τούς λέω, «ἀκούτε δῶ τώρα κάτι παρκατῶτα ποῦ θὰ σὰς διαβάσω». «Μὰ τί γλύκα», μοῦ λένε, «ἔχει ἡ γλώσσα». Τούς διάβασα τὸ πανηγύρι τοῦ γέρου στὴν Πόλη. Ἀκόμα νὰ τελειώσω δὲν πρόφθασα, καὶ δλες, μ' ἓνα στόμα, μοῦ λένε: «Ἀπαράλλαχτα σὰν τὸν Ἀποστόλ-Τζορμπατζῆ (γέρος πλούσιος καὶ γνωστὸς τοῦ χωριοῦ) ποῦ πῆγε στὴν Πόλη, καὶ τὸ καλὸ εἶναι ποῦ θαρρεῖ κἀνεις πὼς τὰ δηγᾶται ὁ ἴδιος. Τί καλὴ γλώσσα!» Ἔτσι τίς εἶχα τσακωμένες. Ἄρχισα νὰ τοὺς ξηγῶ τί εἶναι ἡ γλώσσα καὶ τὸ ζήτημα. Τούς ἔδωσα βιβλία ποῦ εἶχα νὰ τὰ διαβάσουνε. Εἶναι πολὺ δύσκολο νὰ τίς ξεσπάσῃ κἀνεις ἀπὸ τὰ ροτίνε, ἀπ' τὴν καθημερινὴ τους τροφή. Μὰ εἶμαι πολὺ ἱκανοποιημένη, γιὰτὶ κατάφερα νὰ κἀνω ἀρκετοὺς δημοτικιστάδες. Ἡ ἀπόδειξη ποῦ ἔδωγα ἔρανα στὰ μαγαζιά καὶ ἔστειλα τὸ ποσὸν στὸ δημοτικὸ σκολεῖο τοῦ Βόλου. Μὰ μὲ ἄλλο σκοπὸ ἄρχισα τὸ γράμμα μου καὶ ἄλλου φέρνει ἡ ἀέρας τὰ παννιά μου. Ἐγὼ σπουδάξω στὴ Γενεύη μουσικὴ... [κτλ. σὲ ἄλλο θέμα γραμμένα].

Σὰς χαιρετῶ μὲ πολλὴ ἐχτίμηση.

Γενεύη, 4. 9. 910.

ΑΡΧΩΣΤΗ

Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ

Τὸ σημερινὸ φύλλο τοῦ «Νουμά» θὰ πωληθῇ στὴν Ἀθήνα κὶ ἀπὸ τὰ παιδιὰ τοῦ Πραχτορεῖου τῶν Ἐφημερίδων, κ' ἔχει 24 σελίδες.

— Ὁ «Ἐμπορος τῆς Βενετίας», μεταφρασμένος ἀπὸ τὸν Ἀλεξ. Πάλλη, ἀρχίζει ἀπὸ τὸ φύλλο τοῦτο, κ' εἶναι τυπωμένος μὲ τὸ καινούριο σύστημα τοῦ τονισμοῦ, ποῦ ἔχει δοκιμάσει ὁ μεταφραστὴς ὡς τώρα καὶ στὰ ξανατυπώματα τοῦ «Ταμπουρά καὶ Κόπανου» καὶ τοῦ «Ἡλιοφέγγαρου».

— Καθὼς ἔφερτε, καὶ ἔ καθηγητῆς κ. Γ. Χατζηδάκης

υποστηρίζει πώς πρέπει να λείψουν οι τένοι κ' οι φίλες και βασίες από τα διδαχτικά βιβλία του δημοτικού σχολείου «τούλάχιστον».

— Λάβαμε, ξανατυπωμένο σε φυλλάδα από το Δελτίο της Έλλ. Λογογραφικής Έταιρείας, το άρθρο πού είχε γράψει γαλλικά ο φίλος Γ. Σκοπελίτης για τὰ «*Hou κ' E-nima*» της Μανταγασκάρης.

— Στο τελευταίο φύλλο της «*Citacina*» του Παρισιού (άρθρ. 4-η, Αἰγ.-Σεπτ.) είδαμε τὸ «*Βουτηχτή*» τοῦ Φινχάρν, μεταφρασμένο ἀπὸ τὸ Δ. Ἀστεριώτη, καθὼς καὶ τὸν «*Ἀστραπέριανον*» τοῦ Βαλαωρίτη, καὶ τὴν κριτικὴν τοῦ Ροῦδῆ γιὰ τὸν ἴδιον ποιητῆ, μεταφρασμένα καὶ τὰ δυὸ ἀπὸ τὸν κ. J. Blancard.

ΑΘΗΝΙΩΤΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

(Σ' ἓνα φίλο, στὰ ξένα)

Ἀθήνα, 16 τοῦ Σεπτεμβρίου.

Περὶ ἢ Διπλῆ Βουλῆ ἄνεργες μέρες μετὰ τὴν ἐξέλεγχον τῶν ἐκλογῶν—ἐξέλεγχον πού θάταν ἀδιάφορη καὶ γιὰ τοὺς ἴδιους τοὺς πληρεξούσιους, ἃ δὲν εἶχαμε κἀτι νεῦρα μετὰ τὴν ἐκλογὴν τῶν Ν. Ἰερῶν (Πῶπ καὶ Κανάρηδων), πού ἀγριέψανε «μέχρι μονομαχίας», καὶ τὰ νεῦρα τοῦ Ράλλη πού θέλει καὶ καλὰ νὰ ἐπικυρωθῇ τῶν Κρητικῶν ἢ ἐκλογῆ, ἀν καὶ αὐτοὶ σὰ φρόνιμοι πατριῶτες στείλανε μ' ἔλους τοὺς τύπους τὴν περαιτήρη τους. Καὶ φασαρία πάντα στὸν τύπο γιὰ τὴν ἀναγκαστικὴ ἀλλαγὴ τοῦ ὑπουργείου, καὶ γιὰ τὸ πρόσωπο πού θὰ βῆ πρὸς τὴν Βουλῆς. Θέλανε νὰ βάλουε στὰ ἀμάτα τὸν κ. Γ. Βαλαωρίτη, αὐτὸς ἑμῶς δὴλωσε πὼς δὲ θὰ δεχτῆ. Κατὰ τὰ φαινόμενα, θὰ γίνῃ αὐτὸ πού λέει καὶ ὁ Βενιζέλος: ὁ πρόεδρος πρόσωπο ἀνεξάρτητο ἀπὸ τὰ κόμματα. Κι ὡς τόσο οἱ φημερίδες κἀνουν ἀναγνώσματα τίς παλιὰς ἱστορίες γιὰ τὴν ἀντεθνικὴ πολιτικὴ τοῦ Θεοτόκη. Καὶ ὁ κ. Γκλαβᾶς ἀπαιτεῖ μυστικὴ συνεδρίαση γιὰ νὰ τοῦ κάμῃ κατηγορητήριον . . .

Ἐδῶ ἄλλα νέα ἔχουμε, πὼς ἔ κίνδυνος τῆς χολέρας μᾶς περιζῶσε. Βγήκε Διάταγμα γιὰ νὰ κοποῦνε τὰ καινούρια ἀσημένια δίδραχμα καὶ μονόδραχμα, ὡς ὁ ἑκατομύρια. Στὸ θεμέλιωμα μᾶς ἐκκλησιαῆς, ὁ λαὸς ζητωκραύγασε τὸ Βασιλεῖα καὶ τὸ Διάδοχο. Γίνονται συστηματικὰ γυμνάσια στὸ στρατὸ, καὶ διαδόθηκε, ψέματα ἔμῳς, πὼς οἱ Τούρκοι πατήσανε τὰ σύνορα κοντὰ στὸν Ἰύρναβο καὶ στήσανε πυροβολεῖο.

Ἡ ἀλήθεια εἶναι πὼς ἔλο καὶ μετακινῶνε στρατὸ οἱ γειτόνοι μας, βεβαιώθηκε ἔμῳς πὼς μόνο 15 χιλιάδες στρατὸ ἔχουνε συγκεντρωμένο ἀπὸ τὸ Μοναστήρι ὡς τὰ σύνορά μας. Πάντα στὴ Μακεδονία καταπιέζουνε τοὺς δικούς μας: τοὺς παίρνουνε τὰρ

ματα οἱ ἴδιοι καὶ ἔχι μέσο τῶν προξενείων ἔπωσ τοὺς ἄλλους ξένους. Φτάσανε καὶ στὸ νὰ φυλακώσουνε γιὰ λίγες ὥρες τὸ δεσπότη τῆς Πελαγονίας. Τὸ Στρατοδικεῖο τῆς Σαλονίκης καταδίκασε 2 Ἑλληγηνες δασκάλους σὲ θάνατο, καὶ ἀπὸ διάφορα μέρη διώχνουνε δασκάλους καὶ δασκάλισσες, ἀν εἶναι ἀπὸ τὸ λεύτερο βασίλειο. Κι ὡς τόσο στὴν Πόλη μαλακώτεροι φαίνονται: ξεφυλακώσανε ἄξαρνα τοὺς πληρεξούσιους τῆς διαλυμένης Πατριαρχικῆς Ἐθνοσυνέλεψης—πρὶν προφτάσουν καὶ τὸ ἀπαιτήσουν οἱ Προσβετεῖς: ὁ Ναμπῆς ἔκαμε ἐπίσκεψιν τοῦ Γρυπάρη, κ' εἰσιμάζεται νὰ μᾶς ξανάρθῃ, στὴν Ἀθήνα, καὶ ἀρχίσανε οἱ Νεότουρκοι νὰ συλλογιῶνται πολὺ μετὰ τὴν ἀποτυχία τους νὰ πάρουνε δάνειο ἀπὸ τὴν Ἀγγλίαν ἢ τὴ Γαλλίαν. Ξεκαθάρισε πιά πὼς εἶν' ἀληθινὴ ἢ Τουρκορουμενικὴ συνεννόηση πού δένει τὴν Τουρκίαν στὸ ἔρμα τῆς γερμανικῆς ἐπιρροῆς. Καὶ γι' αὐτὸ γύρισε ἡ Δυτικὴ Εὐρώπη τὸ ρέμα τῆς συμπάθειας πρὸς τὸ μέρος μας καὶ πρὸς τὴ Βουλγαρία. Ὁ Μπάουτσερ ὑποστηρίζει πὼς εἶναι πιθανὴ μιὰ Ἑλληνοβουλγαρικὴ συνεννόηση, στὴ Σόφια γενήκανε συλλαλητήρια πού τὴν ἀπαιτοῦνε, καὶ δὲν ἀκοῦμε πιά φοβέρες τούρκικες γιὰ τὸ ζήτημα τῆς Κρήτης.

ΑΘΗΝΙΩΤΗΣ

ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ

Σ' ἓνα φίλο, στὴν Κύπρον. Εἶναι καὶ τὰ μεταφράσματα στὴ φιλολογία σὰν ἀντίγραφα στὴ λογογραφικὴ. Ἄν ἓνας τεχνίτης μπόρῃσε χτᾶς ἀντιγράψῃ καλὰ ἓνα λογογραφικὸ ἔργο πού εἶναι πιά μετὰ τὴ σφραγίδα γνωρισμένο ἀριστοῦργημα—καὶ μόνο ἀριστοῦργημα. Παροῦμε, ἀξίζει νὰ μεταφράζονται ἢ ἀντιγράφονται—ἀκριβῶς, ἓνας ἄλλος μπορεῖ νὰ τὸ ἀντιγράψῃ λαμπρότερα, πιστότερα καὶ τεχνικώτερα. Φτάνει νὰ ξέρῃ νὰ βουλεύῃ ματασιακὰ τὰ πινέλλα του καὶ ἀρμονικὰ τὰ χρώματα του, ἔπωσ τὰ δούλεψε ὁ δημιουργὸς τοῦ πρωτότυπου, ἀκριβῶς δὲν ἔχει ὁ ἀντιγράφος νὰ κοπιᾶτῃ γιὰ τὴν ἰδέαν τοῦ ἔργου. Καὶ νὰ μὴν παίρῃ, ἄξαρνα, τὸ λῦκο γιὰ βῶδι, ἢ τὸ λουλούδι γιὰ καρᾶνι. Πιά τὸ μεταφραστῆ πινέλλα καὶ χρώματα εἶναι ἢ γλῶσσα ἢ δικιὰ του. Γι' αὐτὸ δὲν μποροῦμε νὰ παινέσομε τὴ μεταφρασῆ ἔμῳς πάντα ξευγαρωμένοι: ἔ *εργε* **ΥΣ** μετὰ τὴ φτώχεια κ' οἱ ὑφαντ**ΑΙ** μετὰ τὸν ἀργαλειό, κ' οἱ κερκίδες μετὰ τὸ στήμονι. Ὅσο γιὰ τὸ «*Σπίτι τῆς Γρανάδας*», τέτοιον κῆμα δὲν ἔγραψε ὁ Wilde. Φαίνεται πὼς πρόκειται γιὰ τὸ «*Ἐνα Σπίτι ἀπὸ Ρόδου*» (A House of Pomegranates), κι ὁ καλὸς πατριώτης σας, μεταφράζοντας ἴσως ἀπὸ τὰ γαλλικὰ τὸν Ἑγγλέζον ποιητῆ, — ἴδιο λογογράφος πού θάκανε ἀντίγραφο ἀπὸ ἄλλουνοῦ ἀντίγραφο ἢ ἀπὸ χαλκομανίαν, — πῆρε τὸ φρούττο γιὰ ἰσπανικὴν πολιτεία. Πάλι καλὰ πού δὲν τὸ εἶπε «*Σπίτι τῆς Μπόμερας*»! Γιατί, καθὼς ξέρετε βέβαια, στὰ γαλλικὰ, Γρανάδα, ρῶδι καὶ μπέμπα ἔχουνε τὸ ἴδιον ὄνομα (grenade).

κ. Ν. Κασ. στὴν Πόλη. Τὰ λάβαμε, κ' εὐχαριστοῦμε, μπορεῖτε νὰ μᾶς στείλετε κι ἄλλα, καὶ νὰ μᾶς γράψετε, σύντομα ἔμῳς, γιὰ τὴν φιλολογικὴ κίνησιν. — κ. Ἄλ. Σὺλ. στὸν Πειραιᾶ. Δὲν ἔχουμε τὸν τόπο τους: ἔλα ἀδιάφορα. — κ. Γ. Τ. Σοῦ στείλαμε ἀπὸ τὸ περασμένο Σαβᾶτο τὸ βιβλίον, poste restante. Ἡ ἀξία του ὄρ. 1. Καὶ τᾶλλο βιβλίον, πού σοῦ στείλαμε, τόσο κοστίζει.